

**ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR**

Analýza zaměstnanců 2023

Zpracoval tým Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

**Zdroj dostupných statistických dat k 31. 12. 2022
Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR,
Český statistický úřad**

Červen 2023

Analýza současné situace zaměstnanců

Obsah

- I. Zaměstnanost a zaměstnanci v národním hospodářství (NH)
 - a. Ekonomická aktivita obyvatel (2)
 - b. Vývoj zaměstnanosti (6)
 - c. Struktura zaměstnanosti (10)
- II. Nezaměstnanost a uchazeči o zaměstnání (13)
- III. Pracovní úrazy a neschopnost zaměstnanců (19)
- IV. Mzdové otázky zaměstnanců (22)
- V. Zaměstnanci v rodinných podnicích (dle průzkumu IPSOS)

I. Zaměstnanost a zaměstnanci v NH

A. Ekonomická aktivita obyvatel

Pohled na celkové ekonomické postavení obyvatelstva mezi roky 2019 a 2022 je srovnáním dvou velmi rozdílných období. Rok 2019 byl rokem, v němž pokračovala v České republice (ČR) příznivá ekonomická situace, měsíční inflace se v průběhu roku pohybovala v rozmezí 2,7 % - 3,2 %, růst reálného hrubého domácího produktu ve stálých cenách dosáhl úrovně 3 %. Oproti tomu byl rok 2022 rokem následujícím po obtížných letech 2020 - 2021, v nichž se většina zemí nacházela v mimořádně složité situaci způsobené pandemií Covid-19 a jejími dopady. Světová zdravotnická pandemie vedla k celkovému poklesu hospodářství zemí i hospodaření jednotlivých podniků a měla fatální dopady na životy jejich obyvatel.

ČR nebyla výjimkou a pandemie Covid-19 se projevila v průběhu roku 2020 zásadním nepříznivým způsobem v ekonomice státu i v ekonomické sféře většiny českých firem i drobných podnikatelů a jejich zaměstnanců; situace se tím velmi negativně promítla i do soukromého života všech obyvatel ČR.

V průběhu roku 2020 tak došlo k zásadním změnám v pracovním a životním stylu podnikatelů a zaměstnanců i jejich rodin. Situaci vynucené omezení provozů podniků, institucí a škol znamenalo výrazný zásah do jejich činnosti a následně do celkové situace obyvatelstva. Z hlediska života rodin lze zmínit dva zásadní důsledky pandemické situace – on line výuka žáků a studentů v důsledku uzavření škol a výrazné rozšíření „práce z domova“, které bylo dříve v podnicích a institucích spíše výjimkou. Z hlediska makroekonomického se tato situace projevila za rok 2020 ve dvou základních údajích následovně – meziroční průměrná míra inflace 3,2 % a meziroční růst HDP ve stálých cenách – 5,6 %, **což byl druhý nejhorší výsledek od roku od rok 1993.**

Po postupném odeznívání dopadů pandemie Covid-19 na ekonomiku a běžný život obyvatel v průběhu roku 2021 zasáhla především Evropu v únoru 2022 ruská agrese na Ukrajinu, největší ozbrojený konflikt v Evropě od druhé světové války. Pro ČR to znamenalo několik zásadních důsledků, se kterými se naše země vyrovnává dosud – bezprecedentní příliv ukrajinských běženců (některé zdroje uvádějí až 500 000 nově příchozích) s enormním nápoem na sféru humanitární pomoci uvnitř republiky, vyvolání potřeby okamžité masivní humanitární a jiné podpory na Ukrajině, bezprostřední omezení politických a hospodářských vztahů s Ruskem a Běloruskem s dopadem do zahraničního obchodu i hospodářské činnosti mnoha podniků dosud spolupracujících s těmito dvěma zeměmi. **V důsledku těchto událostí se míra inflace** vyšplhala koncem roku 2021 na 9,9 % s tendencí výrazného růstu v roce 2022, kdy **dosáhla v září 2022 úrovně 18 %**. Průměrná meziroční míra inflace za rok 2021

byla 3,8 % a za rok 2022 nepoměrně vyšších 15,1 %. Vývoj HDP (ve stálých cenách) byl na úrovni 3,3 % v roce 2021, resp. 2,4 % v roce 2022.

Přes tyto nepříznivé skutečnosti se ekonomické postavení obyvatelstva mezi léty 2019 a 2022 zásadně neměnilo, odpovídalo pouze drobným demografickým odchylkám. Celkový počet ekonomicky aktivních osob byl v roce 2022 o cca 100 000 osob nižší, počet ekonomicky neaktivních osob byl nižší o 36 000 osob; obdobný vývoj byl jak v případě mužů, tak i žen.

Ekonomické postavení obyvatelstva ČR

(k 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	2019			2022		
	CELKEM	Muži	Ženy	CELKEM	Muži	Ženy
CELKEM	8 973,3	4 387,4	4 585,9	8 835,1	4 323,9	4 511,1
Ekonomicky aktivní osoby	5 414,0	3 005,2	2 408,8	5 311,8	2 940,1	2 371,7
Zaměstnaní	5 304,7	2 952,3	2 352,4	5 194,4	2 885,8	2 308,5
Nezaměstnaní	109,3	52,9	56,4	117,4	54,3	63,1
Ekonomicky neaktivní (důchodci, žáci, studenti)	3 559,3	1 382,2	2 177,1	3 523,3	1 383,8	2 139,5

Zdroj: statistiky Českého statistického úřadu – ČSÚ

Ekonomické postavení obyvatelstva - muži

(k 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Ekonomicky aktivní osoby	Zaměstnaní	Nezaměstnaní	Ekonomicky neaktivní
2022	4 323,9	2 940,1	2 885,8	54,3	1 383,8
2021	4 383,7	2 986,1	2 930,0	56,1	1 397,6
2020	4 399,7	2 992,3	2 919,5	72,8	1 407,3
2019	4 387,4	3 005,2	2 952,3	52,9	1 382,9

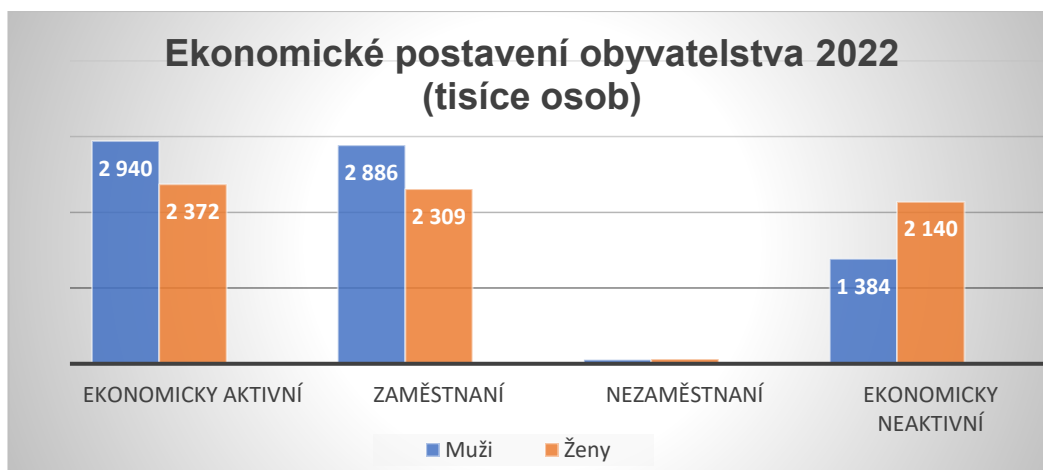
Zdroj: statistiky ČSÚ

Ekonomické postavení obyvatelstva - ženy

(k 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Ekonomicky aktivní osoby	Zaměstnaní	Nezaměstnaní	Ekonomicky neaktivní
2022	4 511,1	2 371,7	2 308,5	63,1	2 139,5
2021	4 577,2	2 391,8	2 329,4	62,4	2 185,4
2020	4 588,4	2 385,8	2 296,9	88,9	2 202,6
2019	4 485,9	2 408,8	2 352,4	56,4	2 177,1

Zdroj: statistiky ČSÚ

Zdroj: statistiky ČSÚ, graf AMSP ČR

Z celkového počtu obyvatel ČR ve věku 15 let a starší 8 835 000 byl v roce 2022 podíl 49 % mužů a 51 % žen. Z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel 5 312 000 bylo 55,3 % mužů a 44,7 % žen. Z celkového počtu zaměstnaných osob 5 194 000 bylo 55,6 % mužů a 44,4 % žen. Z uvedených dat vyplývá, že v současné době je ekonomická aktivita a zaměstnanost mužů a žen poměrně vyrovnaná. Pokud jde o nezaměstnanost bylo koncem roku 2022 z celkového počtu 117 000 nezaměstnaných 46,2 % mužů a 53,8 % žen, což je rovněž relativně vyvážený stav mezi muži a ženami.

Ekonomické postavení obyvatelstva – věková struktura

(K 31.12.2021, tisíce osob)

Pracovní síla celkem	5 363,9
15-29	746,9
30-44	2 044,5
45-59	2 101,9
60 a více	470,6
Zaměstnanci	5 213,3
15-29	707,9
30-44	1 985,4
45-59	2 056,5
60 a více	463,5
Nezaměstnaní	150,5
15-29	38,9
30-44	59,1
45-59	45,3
60 a více	7,1

Zdroj: statistiky ČSÚ

Pohled na věkovou strukturu postavení obyvatelstva v ekonomice uvádí, že dvě hlavní věkové skupiny zaměstnanců jsou počty téměř vyrovnané. Největší počet zaměstnanců byl v roce 2021 ve věkové skupině 45-59 let, zaměstnanců v nižší věkové skupině 30-44 let bylo pouze o necelých 100 000 osob méně. Seniorních zaměstnanců nad 60 let je cca čtyřikrát méně než uvedené skupiny mladších zaměstnanců.

Z celkem zaměstnaných osob (5 194 000) bylo koncem roku 2022 83,9 % zaměstnanců a 15,7 % podnikatelů; z pohledu rozdělení na muže a ženy bylo 80,6 % zaměstnanců mužů a 19,3 % podnikatelů mužů a 88,1 % zaměstnankyň a 11,2 %

podnikatelek. Tento výsledek potvrzuje setrvalý stav převahy mužů podnikatelů nad podnikatelkami a převahu zaměstnankyň nad muži zaměstnanci.

Ekonomické postavení obyvatelstva v krajích ČR

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší, %)

	Ekonomicky aktivní	Zaměstnaní	Nezaměstnaní	Míra nezaměstnanosti	Míra zaměstnanosti
Praha	699,0	689,5	9,5	1,4	64,1
Středočeský	700,0	689,8	11,1	1,6	60,5
Jihočeský	316,9	313,1	3,7	1,2	58,4
Plzeňský	301,3	393,1	8,2	2,7	60,0
Karlovarský	151,0	175,2	5,8	3,8	60,3
Ústecký	388,6	376,3	12,2	3,1	56,0
Liberecký	366,9	213,1	208,3	4,8	56,8
Královéhradecký	457,8	266,6	260,2	6,3	56,8
Pardubický	432,1	252,4	249,1	3,3	57,6
Vysočina	424,7	255,4	251,3	4,1	59,2
Jihomoravský	991,7	590,5	580,1	10,4	58,5
Olomoucký	524,9	307,6	299,3	8,3	57,0
Zlínský	484,6	282,8	278,0	5,8	57,4
Moravskoslezský	997,3	584,8	560,9	23,9	56,2

Zdroj: statistiky ČSÚ

Počty ekonomicky aktivních obyvatel se samozřejmě liší podle počtu obyvatel kraje; srovnatelné pro české kraje však jsou údaje míry zaměstnanosti (podíl zaměstnaných na populaci 15-64 let) a nezaměstnanosti. Míra zaměstnanosti byla koncem roku 2022 nejvyšší v Praze a Středočeském kraji (64,1 % a 60,5 %) a překvapivě rovněž v Karlovarském kraji (60,3 %). Oproti tomu byla v tomtéž roce nejnižší míra zaměstnanosti v krajích Moravskoslezském, Královéhradeckém a Libereckém (56,2 % a po 56,8 %). Míry zaměstnanosti v jednotlivých krajích svým způsobem odrážely obdobnou situaci v nezaměstnanosti. Nejnižší nezaměstnanost pod 2 % byla zaznamenána v Jihočeském kraji, v Praze a Středočeském kraji (1,2 %, 1,4 % a 1,6 %). Zdaleka nejvíce byl nezaměstnaností poznamenán Moravskoslezský kraj (23,9 %), dále Jihomoravský a Olomoucký kraj (10,4 resp. 8,3 %).

Zaměstnaní v hlavním zaměstnání podle postavení v zaměstnání

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	2021	2022	2022 – muži	2022 - ženy
CELKEM	5 148,7	5 194,0	2 885,6	2 308,4
Zaměstnanci	4 330,2	4 356,5	2 323,9	2 032,6
Podnikatelé bez zaměstnanců	665,2	691,8	463,1	228,7
Podnikatelé se zaměstnanci	133,3	123,4	92,5	30,9
Pomáhající rodinní příslušníci	20	22,3	6,1	16,2

Zdroj: statistiky ČSÚ

B. Vývoj zaměstnanosti

Míry ekonomické aktivity, zaměstnanosti a nezaměstnanosti

(K 31.12. roku, %)

	2019	2020	2021	2022
Míra ekonomické aktivity	60,3	59,8	60	60,1
Míra zaměstnanosti	59,1	58	58,7	58,8
Obecná míra nezaměstnanosti	2	3	2,2	2,2

Zdroj: statistiky ČSÚ

Míry zaměstnanosti mužů a žen

(K 31.12. roku, %)

	CELKEM	Muži	Ženy
2022	58,8	66,7	51,2
2021	58,7	66,8	50,9
2020	58,0	66,4	50,1
2019	59,1	67,3	51,3

Zdroj: statistiky ČSÚ

Přes výše uvedené zásadní problémy posledních let způsobené pandemií Covid-19 a v loňském roce ruskou agresí na Ukrajině z výše uvedených tabulek vyplývá, že hodnoty míry ekonomické aktivity, míry zaměstnanosti a obecné míry nezaměstnanosti byly prakticky obdobné. Celková míra zaměstnanosti, tj. podíl počtu zaměstnaných osob na počtu všech osob starších 15 let, se mezi roky 2019 a 2022 snížila pouze o 0,1 %, v případě mužů o 0,6 % a žen o 0,1 %. Výraznější výchylkou bylo pouze zvýšení nezaměstnanosti v roce 2020 o 1 % způsobené dočasným výrazným omezením hospodářské činnosti prakticky napříč všemi odvětvími národního hospodářství; v roce 2021 se nezaměstnanost snížila prakticky na úroveň roku 2019 a udržela se na stejné úrovni i v roce 2022.

Počty zaměstnaných dle jejich postavení v zaměstnání

(k 31.12. roku tisíce osob, 15 let a starší)

	2020		2021		2022	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
CELKEM	2 913,4	2 274,7	2 923,1	2 316,2	2 879,7	2 292,3
Zaměstnanci, vč. družstev	2 323,9	2 012,4	2 369,3	2 053,6	2 324,0	2 032,7
Zaměstnavatelé	115,0	31,6	100,4	35,4	92,6	30,9
Pracující na vlastní účet	474,5	230,7	453,4	227,2	463,1	228,7

Zdroj: statistiky ČSÚ

Struktura zaměstnaných osob podle jejich postavení v zaměstnání se v období let 2020 – 2022 přes vážné problémy v celém národním hospodářství výrazněji neměnila. V roce 2022 tvořili z celkového počtu zaměstnaných mužů 2,86 milionů zaměstnanci (vč. členů družstev) 80,5 %, zaměstnavatelé 3,2 % a osoby pracující na vlastní účet (převážně OSVČ) 16 %. V případě zaměstnaných žen byl z celkového počtu 2,31 milionu podíl zaměstnankyň (vč. členek družstev) 88,4 %, zaměstnavatelek 1,3 % a žen pracujících na vlastní účet, tj. většinou OSVČ 9,9 %. Rovněž z tohoto pohledu vyplývá nižší podíl zaměstnanců mužů a jejich vyšší podíl jako zaměstnavatelů a osob pracujících na vlastní účet.

Sektorová struktura zaměstnanosti

(K 31.12. roku, tisíce osob, podíl sektorů v %)

	2015	2019	2020	2021
Zaměstnanci celkem	5 041,9	5 303,1	5 234,9	5 213,4
Primární	2,7	2,7	2,6	2,5
Sekundární	38,1	37,2	37,2	36,8
Terciální	59,2	60,1	60,2	60,7

Zdroj: statistiky ČSÚ

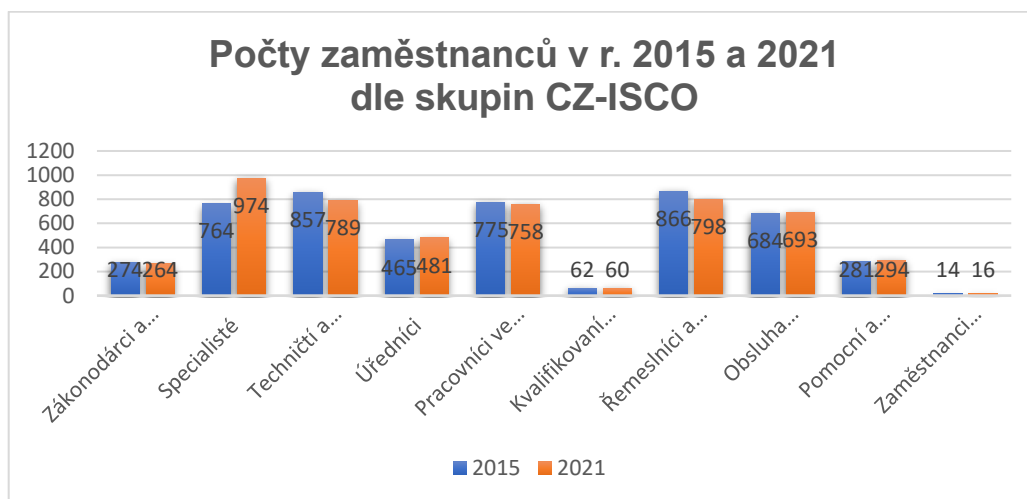
Relativní stabilitu struktury českého národního hospodářství i v období vážných hospodářských potíží rovněž potvrzuje srovnání podílů národohospodářských sektorů v období let 2015 – 2021 s minimálním pohybem směrem k posílení role terciálního sektoru. Podíl primárního sektoru se v tomto období snížil o 0,2 %, podíl sekundárního sektoru o 1,3 % a podíl terciálního sektoru se zvýšil o 1,5 %.

Počty zaměstnanců dle skupin CZ-ISCO

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	2015	2019	2020	2021
Zákonodárci a řídící pracovníci	274,3	237,6	224,3	263,8
Specialisté	763,6	954,9	886,6	973,5
Techničtí a odborní pracovníci	856,7	909,0	916,7	788,6
Úředníci	464,5	501,1	479,1	480,8
Pracovníci ve službách a prodeji	774,6	814,4	784,9	757,5
Kvalifikovaní dělníci v zemědělství	62	66,3	61,9	59,5
Řemeslníci a opraváři	866,2	849,4	835,8	797,7
Obsluha strojů a zařízení	684,2	728,4	703,5	693,1
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	280,5	323,4	316,7	293,8
Zaměstnanci ozbrojených sil	14,4	16,8	25,2	16,1

Zdroj: statistiky ČSÚ

Zdroj: statistiky ČSÚ, graf AMSP ČR

Struktura zaměstnanců z hlediska skupin CZ-ISCO zahrnuje v největším počtu specialisty, jejichž počet vzrostl mezi roky 2015 a 2021 o 27 %. Druhou skupinou profesí z hlediska celkového počtu jsou řemeslníci a opraváři, jejichž počet ale v daném období mírně poklesl o 8 %. Třetí skupinou jsou techničtí a odborní pracovníci, jejichž počet mezi oběma roky poklesl rovněž o 8 %. Oproti uvedeným skupinám představují dělníci v zemědělství a lesnictví nepatrný počet 62 000 resp. 60 000, nemluvě o 16 000 resp. 14 000 zaměstnanců ozbrojených sil.

Průměrné počty zaměstnanců podle odvětví ekonomické činnosti

(K 31.12. roku, CZ-NACE, tisíce osob, 15 let a starší)

	2015	2019	2020	2021
CELKEM	3 868,5	4 067,0	3 992,1	4 003,5
Zemědělství, lesnictví a rybářství	97,5	93,2	92,8	91,2
Těžba a dobývání	29,2	23,8	22,5	19,1
Zpracovatelský průmysl	1 099,6	1 141,0	1 100,0	1 097,4
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	29,5	34,7	34,5	34,5
Zásobování vodou; činnosti s odpadními vodami, odpady a sanacemi	50,7	51,7	51,3	51,6
Stavebnictví	209,1	209,8	209,3	213,5
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	483,8	503,2	496,9	496,5
Doprava a skladování	250,6	269,4	262,2	259,6
Ubytování, stravování a pohostinství	112,0	123,0	109,4	108,9
Informační a komunikační činnosti	102,9	125,1	126,9	130,6
Peněžnictví a pojišťovnictví	71,1	74,6	72,8	72,1
Činnosti v oblasti nemovitosti	47,1	45,6	46,4	48,4
Profesní, vědecké a technické činnosti	161,1	173,0	169,3	170,1
Administrativní a podpůrné činnosti	181,7	199,0	181,1	181,5
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	288,2	297,0	297,4	299,4
Vzdělávání	276,8	299,7	310,1	316,5
Zdravotní a sociální péče	283,3	304,1	311,7	326,4
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	50,0	51,4	50,4	49,4
Ostatní činnosti	44,1	47,5	47,1	36,8

Zdroj: statistiky ČSÚ

Zdaleka nejvyšší průměrné počty zaměstnanců mělo v roce 2021 odvětví zpracovatelského průmyslu - cca 1,1 milionu zaměstnanců, přibližně poloviční průměrný počet zaměstnanců ve srovnání s tímto nejsilnějším odvětvím pracoval v odvětví velkoobchodu a maloobchodu, vč. oprav a údržby motorových vozidel (497 000), třetinový průměrný počet zaměstnanců byl v odvětví zdravotní a sociální péče a vzdělávání (326 000 a 316 000). Oproti tomu nejméně zaměstnanců bylo v odvětví výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepla, činnosti v oblasti nemovitostí a kulturní, zábavní a rekreační činnosti (34 500, 48 400 a 49 400 osob).

Zaměstnanost podle postavení v zaměstnání a dle odvětví

(K 31.12.2022, CZ-NACE, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Zaměstnanci a členové produkčních družstev	Podnikatelé a pomáhající rodinní příslušníci	Podíl podnikatelů na celkové zaměstnanosti (%)
CELKEM	5 194,40	4 356,80	837,6	16,1
Zemědělství, lesnictví a rybářství	130,4	97,0	33,4	25,6
Těžba a dobývání	19,7	19,7	0	0
Zpracovatelský průmysl	1 348,60	1 268,0	80,0	5,9
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	57,1	52,2	4,9	8,6
Zásobování vodou; činnosti s odpadními vodami, odpady a sanacemi	64,9	63,8	1,2	1,8
Stavebnictví	404,1	233,6	170,5	42,2
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	576,6	482,6	94,0	16,3
Doprava a skladování	318,7	294,2	24,4	7,7
Ubytování, stravování a pohostinství	162,1	131,7	30,4	18,8
Informační a komunikační činnosti	192,5	139,0	53,5	27,8
Peněžnictví a pojišťovnictví	122,1	95,5	26,7	21,8
Činnosti v oblasti nemovitostí	48,4	25,7	22,8	47
Profesní, vědecké a technické činnosti	273,3	162,7	110,6	40,5
Administrativní a podpůrné činnosti	113,4	93,0	20,5	18,0
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	341,8	340,5	1,4	0,4
Vzdělávání	378,8	358,2	20,3	5,4
Zdravotní a sociální péče	423,4	397,9	25,5	6,0
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	85,5	63,9	21,6	25,2
Ostatní činnosti	94,7	31,2	63,5	67,1

Zdroj: statistiky ČSÚ

Podíl zaměstnanců a podnikatelů v národním hospodářství se v jednotlivých oborech výrazně liší. Celkově představují podnikatelé 16,1 % na celkové zaměstnanosti. Nejvyšší podíly podnikatelů a podnikatelek na zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích je

v nemovitostních činnostech (47 %), dále ve stavebnictví (42,2 %), v profesních, vědeckých a technických činnostech (40,5 %) a v informačních a komunikačních činnostech (27,8 %). Podnikatele v odvětví těžby a dobývání statistika neuvádí. Nejnižší podíly podnikatelů a podnikatelek jsou přirozeně ve veřejné správě a obdobných činnostech (0,4 %), dále v odvětví zásobování vodou a odpadních vod (1,8 %), vzdělávání (5,4 %) a zpracovatelského průmyslu (5,9 %).

Situace je přirozeně poněkud odlišná z pohledu mužů a žen. Celkový podíl podnikatelů-mužů na zaměstnanosti je 19,5 %, zatímco v případě podnikatelek jen 11,9 %. V případě mužů i žen je opět nejvyšší podíl podnikatelů v nemovitostních činnostech (50,3 % resp. 41,9 %). Podíl podnikatelů mužů ve stavebnictví je téměř poloviční (44,7 %), podíl podnikatelek v tomto odvětví je však nepoměrně nižší (13,3 %). V odvětví profesních, vědeckých a technických činností se podíly mužů a žen příliš neliší – 41,9 % resp. 38,9 %. Výraznější rozdíl v podílu podnikatelů a podnikatelek na celkové zaměstnanosti odvětví je v informačních a komunikačních činnostech (31,7 % resp. 16,3 %). Nejnižší podíly podnikatelů-mužů jsou ve veřejné správě a obdobných činnostech (0,8 %), dále v odvětví zásobování vodou a odpadních vod (2 %) a zpracovatelského průmyslu (7,1 %). Podíly podnikatelek na celkové zaměstnanosti v odvětvích těžby a dobývání, výroby a rozvodu elektřiny, plynu a tepla, zásobování vodou a veřejné správy jsou zanedbatelné a statistika je vůbec neuvádí. V odvětví dopravy a skladování je podíl podnikatelek velmi nízký (1,6 %) a vzdělávání jen o málo vyšší (3,6 %).

Zaměstnanost podle postavení, druhu a délky závazku

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	úvazek plný	úvazek kratší
Zaměstnaní celkem	5 194,30	4 811,70	382,6
- na dobu určitou	286,5	185,1	101,4
- na dobu neurčitou	4 906,30	4 625	281,3
Zaměstnanci, vč. družstev	4 356,80	4 049,50	307,3
- na dobu určitou	286,5	185,1	101,4
- na dobu neurčitou	4 068,70	3 862,80	205,9
Zaměstnavatelé	123,50	117,80	5,7
Pracující na vlastní účet	691,80	629,20	62,6

Zdroj: statistiky ČSÚ

Celková zaměstnanost z hlediska povahy pracovního závazku má dominantně povahu práce na dobu neurčitou (celkem 4 906 000 osob) s plným pracovním úvazkem (4 625 000 osob); v případě zaměstnanců jde o 4 069 000, resp. 3 863 000 osob. Pouze 185 000 zaměstnanců pracuje na dobu určitou s plným úvazkem a 101 000 s kratším pracovním úvazkem.

Zaměstnanost – druhé zaměstnání

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší)

	2015	2019	2020	2021
CELKEM	115,4	137,1	130,8	137,6
- muži	62,5	77,3	75,9	83,8
- ženy	52,9	59,8	54,9	53,8

Zdroj: statistiky ČSÚ

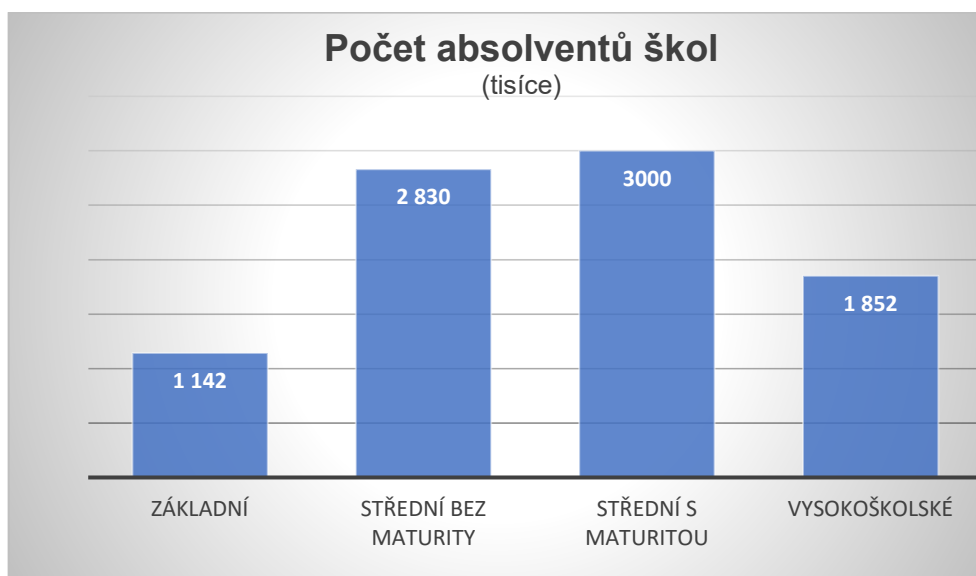
C. Struktura zaměstnanosti

Struktura obyvatelstva dle dosaženého vzdělání

(tisíce osob, 15 let a starší, podíl %)

CELKEM	8 823,60	%
Základní	1 141,60	12,9
SŠ bez maturity	2 830,20	30
SŠ s maturitou	2 999,90	34
Vysokoškolské	1 851,90	21

Zdroj: statistiky ČSÚ

Zdroj: statistika ČSÚ, graf AMSP ČR

Struktura zaměstnanosti dle vzdělání a postavení v zaměstnání

(K 31.12.2021, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Základní	Středoškolské bez maturity	Středoškolské s maturitou	VŠ
Zaměstnanci, vč. družstev	4 355,60	183,70	1 376,30	1 606,20	1 189,40
Zaměstnavatelé	123,5	4,4	29,7	45,8	43,6
Pracující na vlastní účet	691,7	21,4	231,7	251,6	187
Pomáhající rod. příslušníci	22,3	3,6	6,9	7,5	4,3

Zdroj: statistiky ČSÚ

Mezi zaměstnanci je největší počet těch se středním vzděláním s maturitou 1 606 000 a o něco méně se středním vzděláním bez maturity, tj. převážně střední odborné školy a učiliště (1 376 000). Vysokoškolské vzdělání má 1 189 000 zaměstnanců a nejméně zaměstnanců je se základním vzděláním. V podstatě identická je vzdělanostní struktura osob pracujících na vlastní účet, tj. převážně OSVČ.

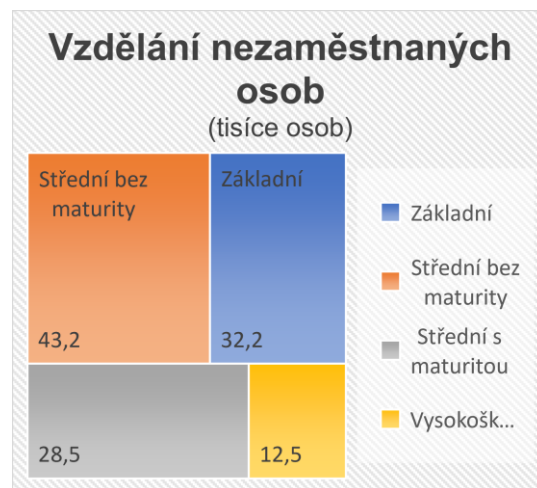
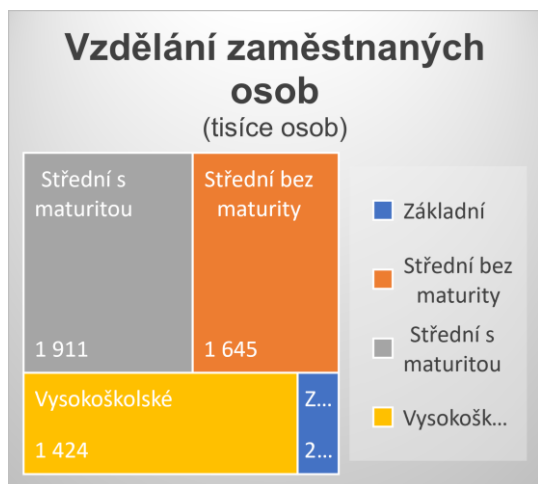
Srovnání vzdělání zaměstnaných a nezaměstnaných osob

(k 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starši)

		Podíl %
Zaměstnaní	5 193,20	
- základní	213,1	4,1
- střední bez maturity	1 644,70	31,7
- střední s maturitou	1 911,10	36,8
- vysokoškolské	1 424,30	27,4
Nezaměstnaní	117,40	
- základní	33,20	28,3
- střední bez maturity	43,20	36,8
- střední s maturitou	28,50	24,3
- vysokoškolské	12,50	10,6

Zdroj: statistiky ČSÚ

Vzdělání osob má nepochybně vliv na schopnost najít odpovídající zaměstnání. Podíly zaměstnaných a nezaměstnaných osob na jejich celkovém počtu se liší na všech vzdělanostních úrovních. Největší rozdíl mezi podíly zaměstnaných a nezaměstnaných osob je v úrovni základního vzdělání – u zaměstnaných je podíl pouze 4,1 % zatímco u nezaměstnaných osob je tento podíl 28,3 %. V úrovni středního vzdělání bez maturity (odborné školy a učiliště) je rozdíl poměrně malý - 31,7 % u zaměstnaných a 36,8 % u nezaměstnaných. Podíl zaměstnaných v úrovni středního vzdělání s maturitou je 36,8 % a u nezaměstnaných 24,3 %. Velký rozdíl je rovněž v úrovni vysokoškolského vzdělání – 27,4 % u zaměstnaných a 10,6 % v případě nezaměstnaných osob.

II. Nezaměstnanost a uchazeči o zaměstnání

K 31.12.2022 evidoval Úřad práce ČR (ÚP ČR) celkem 271 803 uchazečů o zaměstnání. Jejich počet byl ve srovnání se stejným obdobím roku 2021 vyšší o 13 630

osob. V průběhu prosince 2022 bylo nově zaevidováno 40 756 osob. Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku to bylo více o 2 499 osob.

Z evidence ÚP ČR odešlo v prosinci 2022 celkem 26 140 uchazečů (ukončená evidence, vyřazení uchazeči), což bylo o 507 osob více než v prosinci 2021. Do zaměstnání z nich v prosinci 2022 nastoupilo 14 080 osob, tj. o 493 méně než v prosinci 2021; 5 741 uchazečů bylo umístěno do zaměstnání prostřednictvím ÚP ČR, tj. o 440 více než v prosinci 2021, 5 041 uchazečů bylo vyřazeno z evidence z důvodu neplnění součinnosti s ÚP ČR a 7 019 uchazečů odešlo z evidence na vlastní žádost.

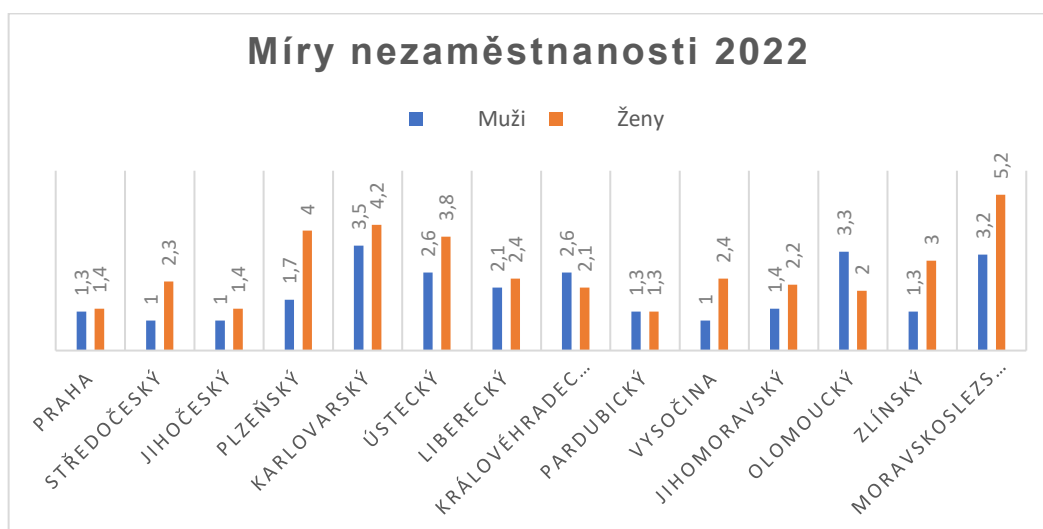
Ke konci prosince evidoval ÚP ČR 145 468 žen. Jejich podíl na celkovém počtu uchazečů činil 53,5 %. V evidenci bylo rovněž 36 874 osob se zdravotním postižením, což představovalo 13,6 % z celkového počtu nezaměstnaných.

Obecná míra nezaměstnanosti dle krajů ČR

(k 31.12. roku, pracovní síla, %)

	CELKEM 2021	CELKEM 2022	Muži 2022	Ženy 2022
Praha	1,4	1,4	1,3	1,4
Středočeský	1,5	1,6	1,0	2,3
Jihočeský	1,1	1,2	1,0	1,4
Plzeňský	1,8	2,7	1,7	4,0
Karlovarský	3,7	3,8	3,5	4,2
Ústecký	3,4	3,1	2,6	3,8
Liberecký	1,7	2,2	2,1	2,4
Královéhradecký	2,3	2,4	2,6	2,1
Pardubický	2,4	1,3	1,3	1,3
Vysočina	1,5	1,6	1,0	2,4
Jihomoravský	2,3	1,8	1,4	2,2
Olomoucký	2,4	2,7	3,3	2,0
Zlínský	1,9	2,1	1,3	3,0
Moravskoslezský	4	4,1	3,2	5,2
CELKEM ČR	2,2	2,2	1,8	2,7

Zdroj: statistika ČSÚ

Zdroj: statistika ČSÚ, graf AMSP ČR

Přes všechny problémy a turbulence v národním hospodářství v letech 2020-2022 se nezaměstnanost v ČR držela stále na velmi nízkých úrovních - obecná míra nezaměstnanosti v ČR byly za rok 2021 a 2022 pouze 2,2 %. Z podrobnějších dat však vyplývají určité rozdíly v míře nezaměstnanosti jednotlivých krajů a rovněž v míře nezaměstnanosti mužů a žen. Nejvyšší míry nezaměstnanosti byly koncem roku 2022 registrovány v Moravskoslezském kraji (5,2 % ženy a 3,2 % muži), v Karlovarském kraji (4,2 % ženy a 3,5 % muži), Ústeckém kraji (3,8 % ženy a 2,6 % muži) a v Plzeňském kraji (s velkým rozdílem 4 % ženy a 1,7 % muži). Velmi nízké hodnoty byly registrovány v Pardubickém kraji (1,3 % ženy i muži), v Jihočeském kraji (1,4 % ženy a 1 % muži) a v Praze (1,4 % ženy a 1,3 % muži).

Srovnání počtu nezaměstnaných a volných pracovních míst

(tisíce osob, PNO = podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu - %)

2019	Uchazeči o práci	215,5
	Volná místa	341
	PNO	2,9
2020	Uchazeči o práci	292
	Volná místa	318,6
	PNO	4
2021	Uchazeči o práci	258,2
	Volná místa	343,1
	PNO	3,5
2022	Uchazeči o práci	271,8
	Volná místa	288,6
	PNO	3,7

Zdroj: statistiky MPSV ČR – ÚP ČR

V prosinci roku 2022 pobíralo podporu v nezaměstnanosti celkem 84 327 osob, tj. 31 % ze všech evidovaných uchazečů o práci; v prosinci 2021 to bylo 31,9 %.

Nezaměstnaní dle věku

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší)

		Muži	Ženy
CELKEM	117,4	54,3	63,1
15 až 24 let	21,1	12	9,1
25 až 29 let	11,8	6,1	5,7
30 až 34 let	9,5	3,9	5,7
35 až 44 let	27,9	11,4	16,5
45 až 54 let	27,5	11,3	16,2
55 a více let	19,5	9,6	10

Zdroj: statistiky ČSÚ

Nezaměstnaní v krajích ČR

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Muži	Ženy
Praha	9,5	4,8	4,6
Středočeský	11,1	4	7,1
Jihočeský	3,7	1,8	2
Plzeňský	8,2	2,8	5,3
Karlovarský	5,8	2,9	2,9
Ústecký	12,2	5,7	6,6
Liberecký	4,8	2,5	2,2
Královéhradecký	6,3	3,8	2,5
Pardubický	3,3	1,8	1,5
Vysočina	4,1	1,4	2,7
Jihomoravský	10,4	4,7	5,7
Olomoucký	8,3	5,6	2,7
Zlínský	5,8	2	3,8
Moravskoslezský	23,9	10,5	13,4
CELKEM ČR	117,4	54,3	63,1

Zdroj: statistiky ČSÚ

Počty nezaměstnaných v jednotlivých krajích je nutné brát ve vztahu k celkovému počtu obyvatel či ekonomicky aktivních osob daného kraje. Z tohoto pohledu má pro srovnání regionální situace větší vypovídací hodnotu obecná míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích (viz tabulka výše). Z hlediska počtu nezaměstnaných je nejvíce postižen Moravskoslezský kraj, kde bylo koncem roku 2022 nezaměstnaných 10 500 mužů a 13 400 žen, následoval Ústecký kraj s 5 700 nezaměstnanými muži a 6 600 ženami. Třetí nejvyšší počet nezaměstnaných měl Středočeský kraj: 4 000 mužů a 7 100 žen. Nejméně nezaměstnaných měl Pardubický kraj: 1 800 mužů a 1 500 žen.

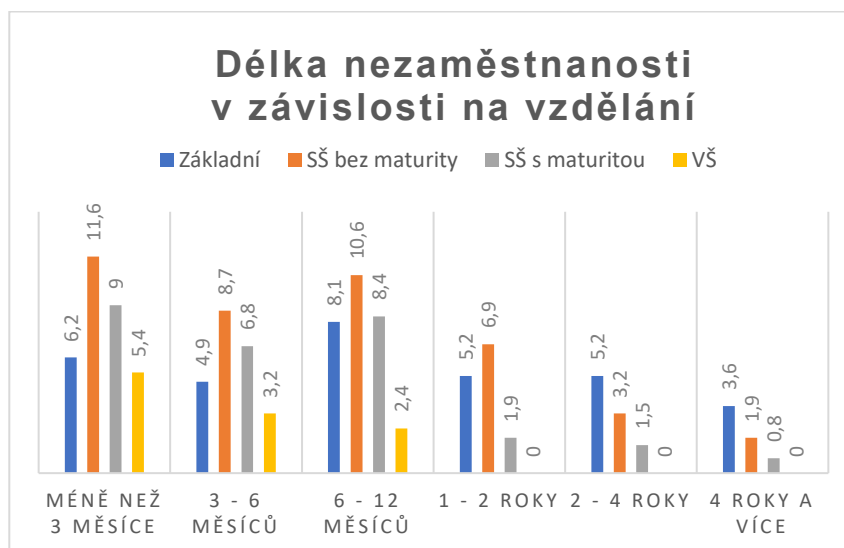
Nezaměstnaní dle délky trvání nezaměstnanosti a vzdělání

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší)

Délka trvání nezaměstnanosti	CELKEM	Základní	SŠ bez M	SŠ s M	VŠ
	117,4	33,2	43,2	28,5	11,0
- méně než 3 měsíce	32,6	6,2	11,6	9	5,4
- od 3 měsíců do méně než 6 měsíců	23,5	4,9	8,7	6,8	3,2
- od 6 měsíců do méně než 1 rok	29,5	8,1	10,6	8,5	2,4
- od 1 roku do méně než 2 roky	14,7	5,2	6,9	1,9	0
- od 2 let do méně než 4 roky	10,4	5,2	3,5	1,5	0
- 4 roky a více	6,7	3,6	1,9	0,8	0

Zdroj: statistiky ČSÚ

Časová struktura nezaměstnanosti ukazuje, že 85 200 nezaměstnaných (73 % celkového počtu nezaměstnaných) našlo novou práci do jednoho roku od ztráty práce původní; 27,5 % nezaměstnaných našlo novou práci do třech měsíců. Cca 25 000 nezaměstnaných (21 %) hledalo novou práci jeden až čtyři roky. Situace nezaměstnaných mužů a žen je obdobná jako v případě celkových údajů, na rozdíl od 72 % mužů našlo novou práci do jednoho roku „pouze“ 64 % žen.

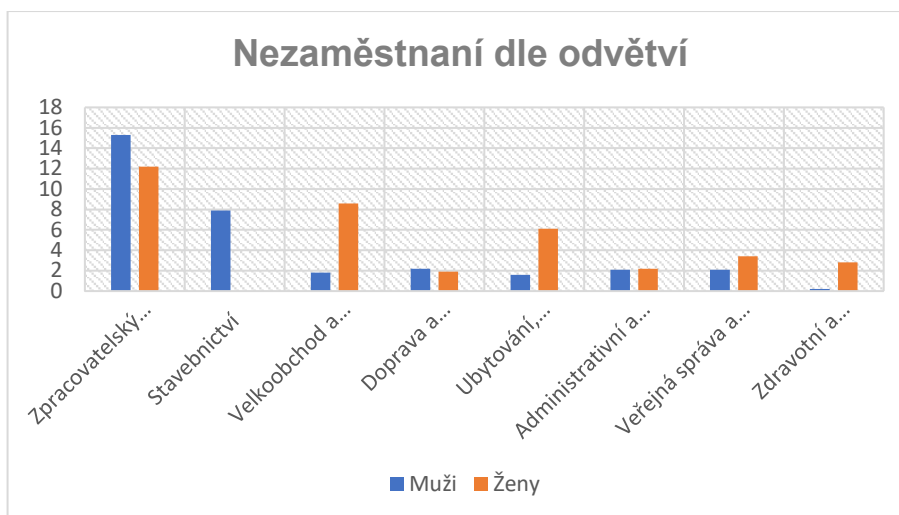
Zdroj: statistika ČSÚ, graf AMSP ČR

Nezaměstnaní dle odvětví (NACE) a skupin profesí (CZ-ISCO)

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Muži	Ženy
Odvětví dle NACE			
Zpracovatelský průmysl	27,5	15,3	12,2
Stavebnictví	7,9	7,9	0
Velkoobchod a maloobchod opravy motorových vozidel	10,4	1,8	8,6
Doprava a skladování	4,1	2,2	1,9
Ubytování, stravování a pohostinství	7,7	1,6	6,1
Administrativní a podpůrné činnosti	4,3	2,1	2,2
Veřejná správa a obrana; sociální zabezpečení	5,5	2,1	3,4
Zdravotní a sociální péče	3,0	0,2	2,8
Profese dle CZ-ISCO			
Techničtí a odborní pracovníci	4,7	2,4	2,3
Úředníci	9	1,1	7,9
Pracovníci ve službách a prodeji	14,9	2,1	12,8
Řemeslníci a opraváři	11,5	10,7	0,8
Obsluha strojů a zařízení, montéři	14,4	9,4	5,0
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	27,5	10,8	16,7

Zdroj: statistiky ČSÚ

Zdroj: statistiky ČSÚ, graf AMSP ČR

Nejvyšší počet nezaměstnaných mužů i žen je v odvětví zpracovatelského průmyslu (15 300 a 12 200). Rovněž ve stavebnictví je vysoký počet nezaměstnaných mužů (7 900 osob), počet nezaměstnaných žen ve stavebnictví statistika neuvádí. V ostatních odvětvích jsou počty nezaměstnaných mužů nepoměrně nižší, nejvíce v oblasti dopravy a skladování – 2 200. Vysoké počty nezaměstnaných žen jsou v odvětví velkoobchodu a maloobchodu (8 600) a ubytování a stravování (6 100).

Z hlediska profesí bylo koncem roku 2022 nejvíce nezaměstnaných pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (27 500, z toho muži 10 800 a ženy 16 700) a pracovníků ve službách a prodeji (14 900, z toho muži 2 100 a ženy 12 800).

Uchazeči o zaměstnání, volná pracovní místa a podíl nezaměstnaných v krajích ČR - 2022

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší, tisíce volných pracovních míst)

	Evidování uchazeči o zaměstnání	Volná pracovní místa	Podíl nezaměstnaných osob (%)
Praha	27 766	76 045	3
Středočeský	31 177	57 350	3,2
Jihočeský	13 130	17 315	3
Plzeňský	11 970	21 949	2,9
Karlovarský	8 429	5 769	4,2
Ústecký	34 740	12 700	5,5
Liberecký	12 255	7 833	4
Královéhradecký	11 569	11 582	3,1
Pardubický	10 005	15 695	2,9
Vysočina	10 668	8 865	3,1
Jihomoravský	35 405	23 776	4,4
Olomoucký	15 297	7 573	3,6
Zlínský	11 470	9 941	2,9
Moravskoslezský	41 902	12 254	5,1

Zdroj: statistiky ČSÚ

Velmi zajímavé jsou údaje Úřadu práce ČR o počtech evidovaných uchazečů o zaměstnání a počtech volných pracovních míst. V některých krajích je dokonce výraznější nabídka volných pracovních míst ve srovnání s počtem nezaměstnaných, v jiných krajích počet nezaměstnaných převyšuje počet volných míst. Největší převis volných pracovních míst oproti počtu nezaměstnaných je v Praze (76 045 / 27 766), ve Středočeském kraji (57 350 / 31 177), více volných míst než uchazečů o práci je ještě v Jihočeském, Plzeňském a Pardubickém kraji. Na opačné straně stojí situace v Moravskoslezském kraji, kde je počet nezaměstnaných osob více než třikrát větší než počet volných míst (41 902 / 12 254); téměř trojnásobný převis počtu nezaměstnaných je rovněž v Ústeckém kraji.

Uchazeči a uchazečky o zaměstnání v krajích ČR

(K 31.12.2022, tisíce osob, 15 let a starší)

	Evidovaní uchazeči o zaměstnání	Muži	Ženy
Praha	27 766	12 292	15 474
Středočeský	31 177	13 864	17 313
Jihočeský	13 130	6 174	6 956
Plzeňský	11 970	5 492	6 478
Karlovarský	8 429	3 748	4 681
Ústecký	34 740	17 410	17 330
Liberecký	12 255	5 387	6 868
Královéhradecký	11 569	5 459	6 110
Pardubický	10 005	4 743	5 262
Vysočina	10 688	5 179	5 509
Jihomoravský	35 405	16 756	18 649
Olomoucký	15 297	7 417	7 880
Zlínský	11 470	5 657	5 813
Moravskoslezský	41 902	21 030	20 872

Zdroj: statistiky ČSÚ

Vzhledem k velmi rozdílným počtům obyvatel, resp. ekonomicky aktivních osob v jednotlivých krajích nejsou absolutní počty uchazečů o práci zcela relevantní pro srovnání. Nicméně zajímavé je rozdělení počtů nezaměstnaných mezi muže a ženy. Celkově měli v roce 2022 v ČR muži 46 % podíl na všech evidovaných nezaměstnaných, ženy o 8 % větší podíl – 54 %. Nejvyšší podíl mužů na všech evidovaných uchazečích o zaměstnání byl v Moravskoslezském kraji 50,2 %, v Ústeckém kraji 50,1 % a v krajích Olomouckém a Vysočina – shodně 48,5 %. Nejvyšší podíl žen na počtu uchazečů byl v Libereckém kraji (56 %) a v krajích Středočeském a Karlovarském – shodně 55,5 %.

Toky evidované zaměstnanosti na úřadech práce

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	2020 muži	2020 ženy	2021 muži	2021 ženy	2022 muži	2022 ženy
Nově evidovaní uchazeči	23 618	16 525	22 544	15 713	23 074	17 502
Ukončení evidence celkem	11 182	11 510	13 051	12 582	12 202	13 938
-umístěním	7 036	7 768	6 898	7 675	6 426	7 654
-vyřazením	1 690	899	3 611	1 992	2 910	2 131
-jinak	2 456	2 843	2 542	2 915	2 866	4 153

III. Pracovní úrazy a pracovní neschopnost zaměstnanců

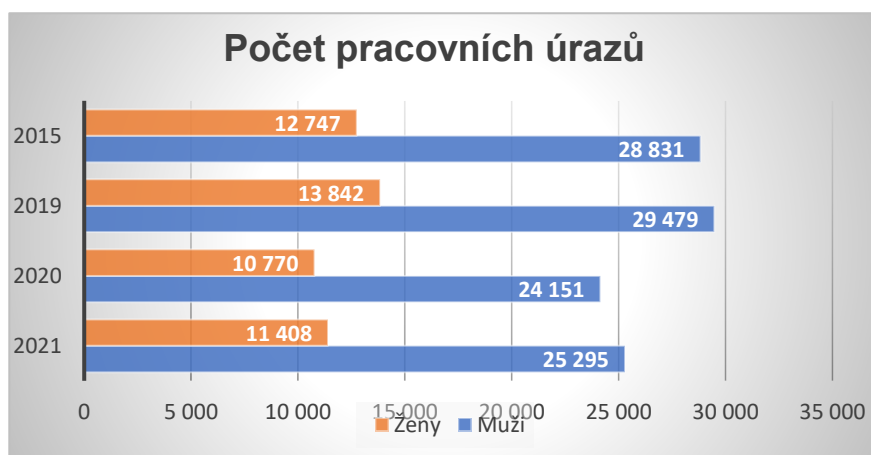
Celkový počet pracovních úrazů zaměstnanců v ČR

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

Celkový počet pracovních úrazů zaměstnanců se v posledních letech mírně snižoval. V roce 2021 o 12 % ve srovnání s rokem 2015; v případě mužů byl pokles rovněž o 12 %, v případě žen o málo nižší (10,5 %).

	CELKEM	Muži	Ženy
2021	36 703	25 295	11 408
2020	34 921	24 151	10 770
2019	43 321	29 479	13 842
2015	41 578	28 831	12 747

Zdroj: Výzkumný ústav bezpečnosti práce (VÚBP)

Zdroj: statistiky VÚBP, graf AMSP ČR

Počet pracovních úrazů dle věku zaměstnanců

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	2021	2020	2019	2015
20-24	1 020	893	1 131	1 285
25-29	878	808	1 145	1 101
30-34	877	791	1 161	1 015
35-39	986	962	1 332	1 676
40-44	1 454	1 498	2 124	1 984
45-49	1 920	1 819	2 096	1 666
50-54	1 693	1 604	1 958	1 748
55-59	1 615	1 499	1 806	1 537
60 a více	761	683	797	453

Zdroj: statistiky VÚBP

Celkový trend snižování počtu pracovních úrazů v posledních letech se odrazil rovněž ve věkových kategoriích pracovníků s výjimkou kategorií 40-44 let, kdy se počet pracovních úrazů zvýšil o 36,5 % a kategorií 55-59 a 60 a více let, ve kterých se zvýšil o 5 % resp. o výrazných 60 %).

Celkový počet případů pracovní neschopnosti v ČR

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Muži	Ženy
2022	3 437 913	1 578 600	1 859 313
2021	2 717 968	1 320 162	1 397 806
2020	2 293 733	1 095 500	1 198 233
2019	1 832 412	862 360	970 052

Zdroj: statistiky VÚBP

Na rozdíl od mírně klesajícího trendu pracovních úrazů v posledních letech je situace v počtu případů pracovní neschopnosti a počtu dnů v pracovní neschopnosti zcela jiná. Mezi rokem 2019 a 2022 výrazně vzrostl celkový počet případů pracovní **neschopnosti o 88 %**. V případě mužů byl nárůst případů pracovní neschopnosti 83 % a v případě žen dokonce o 92 %. Je otázkou, do jaké míry tento vývoj způsobilo zrušení karenční doby v červenci 2019, kdy začaly být zaměstnancům hrazeny i první tři dny nemoci, a do jaké míry to způsobovaly jiné (zdravotní) faktory. Zrušení karenční doby přineslo dva specifické dopady – výraznější zvýšení příjmů nemocných zaměstnanců a na druhé straně zvýšení nákladů zaměstnavatelů v řádu několika miliard korun ročně.

MPSV ČR hájící zájmy zaměstnanců při prosazování zrušení karenční doby argumentovalo „nespravedlností“ vůči zaměstnancům, kteří jsou aplikací karenční doby za nemoc „trestáni“ neplacenými prvními třemi dny nemoci. Druhým argumentem zastánců zrušení karenční doby je to, že z finančních důvodů budou zaměstnanci „přecházet“ počáteční období nemoci a šířit nákazy v zaměstnání. Na konto zvýšených nákladů zaměstnavatelů argumentují snížením pojistného, tj. nemocenských odvodů.

Zaměstnavatelé argumentují mj. tím, že kompenzace poskytovaná státem ve formě snížení nemocenských odvodů je nedostatečná a nepokrývá ani celé dva dny dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci zaměstnanců; zaměstnavatelé také argumentují i tím, že je nemocenská s placením prvních tří dnů nemoci často zneužívána.

Řada zaměstnavatelů řeší tuto problematiku poskytováním několika dnů specifického placeného volna tzv. „sick days“. Tento koncept vychází z již existujících zkušeností, že je pro

zaměstnanec vhodnější zůstat několik dnů doma, pokud se necítí dobře, a předejít tak rozvinutí nemoci a čerpání obvykle delší doby nemocenských dávek. Rovněž pro zaměstnavatele je toto řešení výhodnější, což dokládá skutečnost, že podle některých průzkumů již téměř polovina podniků tuto možnost do své praxe zavedla.

Současné politické diskuse o opětovném zavedení karenční doby se v podstatě opírají o obdobné argumenty jako v roce 2008, kdy byla karenční doba v ČR zavedena, a v roce 2019, kdy byla karenční doba zrušena.

Tuto situaci rovněž ilustrují níže uvedená data o nárůstu počtu dnů pracovní neschopnosti mezi roky 2015, resp. 2019 a 2021.

Počet dnů v pracovní neschopnosti v ČR

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	CELKEM	Muži	Ženy
2021	94 532 021	44 120 579	50 411 442
2020	85 379 825	39 085 041	46 294 784
2019	72 167 578	32 812 853	39 354 725
2015	64 356 127	29 565 609	34 790 518

Zdroj: statistiky VÚBP

Počet dnů pracovní neschopnosti se mezi roky 2019 – 2021 zvýšil v daleko menším rozsahu než počet případů pracovní neschopnosti - o 24 %, v případě mužů o 34,4 % a žen o 28 %. Hlavním důvodem je zřejmě skutečnost, že se zkrátily doby čerpání nemocenských dávek.

Pracovní neschopnost zaměstnanců v krajích ČR

(K 31.12.2021, tisíce osob, 15 let a starší)

	Nové případy pracovní neschopnosti	Nové případy na 100 nemocensky pojištěných	Počet dnů pracovní neschopnosti	Průměrná doba trvání jednoho případu
Praha	548 544	43,62	17 884 094	32,60
Středočeský	294 536	63,69	9 578 149	32,52
Jihočeský	150 856	65,01	5 268 264	34,92
Plzeňský	156 010	68,78	5 147 085	32,99
Karlovarský	51 659	64,34	1 812 310	35,08
Ústecký	183 720	66,63	6 228 037	33,90
Liberecký	109 926	72,86	3 553 637	32,33
Královéhradecký	136 057	67,77	4 377 637	32,18
Pardubický	134 216	65,79	4 411 634	32,87
Vysočina	109 115	61,60	3 913 127	35,86
Jihomoravský	289 031	56,15	10 264 067	35,81
Olomoucký	145 638	61,79	5 229 845	35,91
Zlínský	140 194	62,39	5 462 777	38,97
Moravskoslezský	305 271	65,58	11 818 894	38,72
CELKEM ČR	2 603 917	58,51	94 949 557	34,47

Zdroj: statistiky ČSÚ / VÚBP

Počty nových případů pracovní neschopnosti v první řadě souvisí s počtem obyvatel, resp. počtem nemocensky pojištěných osob každého kraje, nicméně v tomto vztahu hrají určitou roli ještě další faktory – např. převážně průmyslový či zemědělský charakter ekonomiky

kraje či míra nezaměstnanosti v kraji. Velmi dobře srovnatelná však jsou data nových případů nemocensky pojištěných a průměrná délka jednoho případu pracovní neschopnosti. Nejvíce nových případů pracovní neschopnosti na 100 nemocensky pojištěných osob má Liberecký kraj (72,86), dále Plzeňský a Královéhradecký kraj (68,78 resp. 67,77). Zdaleka nejméně takových případů má Praha (43,62) a Jihomoravský kraj (56,15). Rozdíly mezi kraji jsou rovněž v průměrné době trvání jedné pracovní neschopnosti (počet dnů). Nejvyšší hodnoty mají Zlínský kraj (38,97) a Moravskoslezský kraj (38,72). Na druhé straně je řada krajů, které mají tuto hodnotu mezi 32 a 33 dny – nejnižší Královéhradecký kraj (32,18). Zajímavou skutečností je to, že dva kraje, které mají nejvyšší hodnoty pracovní neschopnosti na 100 nemocensky pojištěných – Liberecký a Královéhradecký kraj – mají nejnižší průměrné počty dnů trvání případů pracovní neschopnosti.

Pracovní neschopnost zaměstnanců dle velikosti podniku

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší)

	Průměrný počet osob nemocensky pojištěných	Nové případy pracovní neschopnosti	Průměrné procento pracovní neschopnosti
OSVČ	98 540	19 858	5,531
1 – 49	1 492 585	716 137	4,941
50 – 99	516 347	328 375	5,527
100 – 249	610 430	406 509	6,119
250 – 499	448 273	302 589	6,174
500 a více zaměstnanců	1 541 990	981 305	5,748
CELKEM ČR	4 708 165	2 754 773	5,525

Zdroj: statistiky ČSÚ

Průměrné procento pracovní neschopnosti (kolik osob ze 100 pojištěnců je průměrně každý den v pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz) se velmi mírně liší rovněž podle velikosti podniku. Nejnižší průměr je v malých podnicích (1-49 zaměstnanců) – 4,9 %, nejvyšší průměr je ve středních podnicích (100-249 a 250-499) – 6,12 resp. 6,17 %. **Průměr OSVČ je na střední hodnotě 5,53 %.**

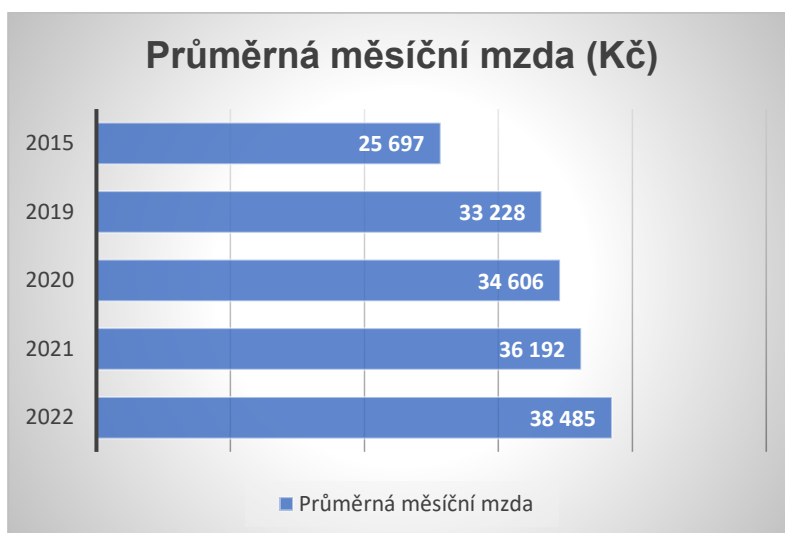
IV. Mzdové otázky zaměstnanců

Průměrný evidenční počet zaměstnanců a průměrná měsíční mzda

(K 31.12. roku, tisíce osob, 15 let a starší, Kč)

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyzický)	Průměrná měsíční mzda
2022	4 902,5	38 485
2021	4 167,9	36 192
2020	4 173,3	34 606
2019	4 226,7	33 228
2015	3 991,1	25 697

Zdroj: statistiky ČSÚ

Zdroj: statistiky ČSÚ, graf AMSP ČR

V období let 2015 – 2022 došlo k výraznému vzrůstu mezd ve všech parametrech. Průměrná měsíční mzda v národním hospodářství vzrostla v tomto období o 50 %, mezi roky 2019 a 2022 o 16 %.

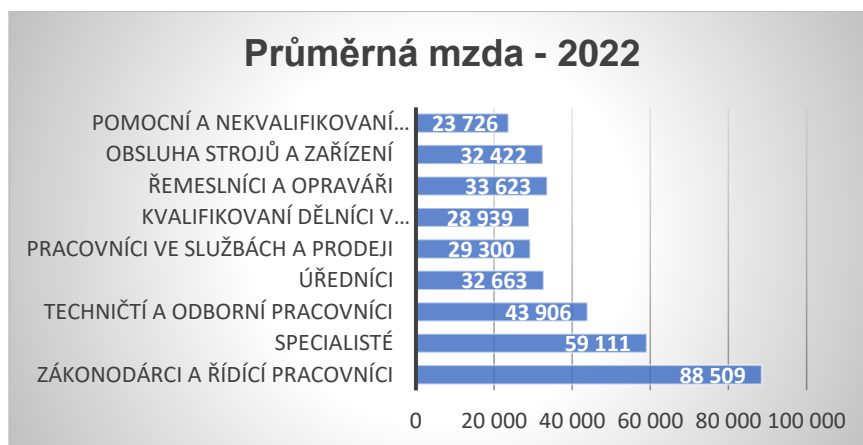
Průměrné mzdy dle klasifikace zaměstnání

(K 31.12. roku, Kč)

	2015	2019	2020	2021
Zákonodárci a řídící pracovníci	60 846	78 883	84 823	88 509
Specialisté	39 472	51 977	55 623	59 111
Techničtí a odborní pracovníci	30 509	39 888	41 701	43 906
Úředníci	23 218	29 987	31 074	32 663
Pracovníci ve službách a prodeji	17 668	25 189	27 567	29 300
Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	19 852	25 827	27 640	28 939
Řemeslníci a opraváři	23 683	31 216	31 990	33 623
Obsluha strojů a zařízení	22 815	29 682	31 032	32 422
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	15 814	20 913	22 503	23 726

Zdroj: statistiky ČSÚ

Průměrné mzdy mezi roky 2015 a 2021 vzrostly velmi výrazně, řádově téměř o polovinu. Výrazné mzdové rozdíly mezi jednotlivými skupinami profesí zůstávaly zachovány. Největší vzrůst mezd mezi roky 2019-2022 zaznamenaly skupiny pracovníků ve službách a prodeji (16,3 %), specialistů (13,7 %) a pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (13,5 %). Naopak nejnižší vzrůst mezd zaznamenaly v tomto období skupiny řemeslníků/opravářů (7,7 %) a úředníků (8,9 %). Rozdíl mezi nejnižším a nejvyšším procentem růstu činil cca 8,5 %.

Zdroj: statistiky ČSÚ, graf AMSP ČR

Průměrné měsíční mzdy podle odvětví

(k 31.12. roku, Kč)

	2019	2020	2021	2022
Zemědělství, lesnictví a rybnářství	28 044	29 138	29 973	32 191
Těžba a dobývání	37 301	37 320	39 711	43 149
Zpracovatelský průmysl	34 008	34 597	36 018	38 899
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	49 480	52 509	54 763	59 707
Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	30 715	32 264	33 457	35 971
Stavebnictví	30 187	31 442	33 112	34 713
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	32 321	33 482	34 661	37 575
Doprava a skladování	31 626	32 078	33 350	36 346
Ubytování, stravování a pohostinství	20 934	20 296	21 640	23 708
Informační a komunikační činnosti	59 207	62 317	65 351	71 359
Peněžnictví a pojišťovnictví	59 181	59 578	61 469	68 030
Činnosti v oblasti nemovitostí	31 480	29 873	33 312	36 388
Profesní, vědecké a technické činnosti	42 037	44 112	45 818	49 476
Administrativní a podpůrné činnosti	22 972	24 438	26 038	28 795
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	38 695	40 787	41 141	42 725
Vzdělávání	35 409	38 503	40 747	41 485
Zdravotní a sociální péče	36 578	41 751	46 392	44 417
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	31 137	32 254	32 353	35 012
Ostatní činnosti	25 291	26 874	28 049	30 694

Zdroj: statistiky ČSÚ

Nejvyšší průměrné měsíční mzdy byly v roce 2022 v odvětvích informačních a komunikačních technologií (71 359 Kč), peněžnictví a pojišťovnictví (68 030 Kč), s určitými odstupy pak výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepla (59 707 Kč) a profesní, vědecké a technické činnosti (49 476 Kč). Na spodní úrovni průměrných měsíčních mezd byla odvětví ubytování, stravování a pohostinství (23 708 Kč), administrativní a podpůrné činnosti (28 795 Kč) a zemědělství, lesnictví a rybnářství (32 191 Kč).

Rozdíl v procentech růstu mezi nejnižší a nejvyšší hodnotou je o málo větší, než v případě skupin zaměstnání – 14,8 %. Nejnižší vzrůst mezd byl v odvětvích veřejné zprávy (o 10 %), kulturní, rekreační a zábavné činnosti (o 12,4 %) a ubytování, stravování a

pohostinství (o 13,3 %). Zajímavý je pokles mezd v odvětví zdravotnictví a sociální péče mezi roky 2021 a 2022 o 4,3 %. Vyšší měsíční průměr v roce 2021 spočíval především v mimořádných „covidových“ odměnách ve zdravotnictví, které se již neopakovaly v roce 2022. Přesto se průměrné měsíční mzdy v tomto oboru výrazněji zvýšily oproti roku 2020 a oproti roku 2019 o 21,4 %. Naopak nejvyšší vzrůst mezd v období 2019-2022 byl v odvětví administrativních a podpůrných činností o 25,3 %, výroby a rozvodu elektřiny, plynu a tepla o 20,7 % a v odvětví informačních a komunikačních činností o 20,5 %.

Rozdíly mezi mzdami mužů a žen

Rozdíly mezi mzdami mužů a žen jsou dlouhodobým problémem nejen v ČR, ale i v EU a jeho řešení se nedá předpokládat v krátkodobém horizontu. Tyto rozdíly mají několik základních důvodů.

Ženy mají většinou odlišnou strukturu zaměstnanosti, obsazují jiná pracovní místa než muži. Ženy se uplatňují v odlišných odvětvích než muži, navíc mají obecně jiné kvalifikace, často rozdílné vzdělání apod. Výrazným faktorem pro odměňování žen je přerušení kariéry v souvislosti s mateřskou dovolenou, která je nejčastěji spojená s následnou několikaletou péčí o dítě. Ze statistik vyplývá, že rozdíl v odměňování mužů a žen je ve všech věkových kategoriích. Rozdíl se mírně snižuje ve věku 25–29 let, s rostoucím věkem dochází k nárůstu rozdílu a nejvyšší rozdíl až 27–30 % nastává ve věku 35–49 let. Po návratu žen do práce však nedochází k dorovnání platů s platy jejich kolegů a dlouhodobě se situace promítá i do výpočtu důchodů mužů a žen.

Pro srovnávání rozdílů mezd mužů a žen se využívá ukazatel **GPG – Gender Pay Gap**. Jde o relativní rozdíl mediánu mzdy mužů a žen, který se vyjadřuje v procentech. Mediány jsou pro sledování mzdových úrovní mužů a žen výstižnější, protože nejsou ovlivňovány extrémními hodnotami tak, jak tomu je u mzdových průměrů. Vyšší GPG v některé z kategorií však nemusí nutně znamenat existenci platové diskriminace žen, neboť je alespoň částečně způsoben výše uvedenými důvody.

Z pohledu do nedávné minulosti vyplývá, že v letech 2006–2007 byly mzdy žen o cca 20 % nižší než mzdy mužů. Kolem roku 2010 se rozdíl mírně snížil a pohyboval se okolo 17 %. V letech 2014–2017 se sice tento ukazatel mírně zvýšil na cca 18 %, ale poté se začal postupně snižovat v souvislosti s ekonomickým růstem, větší dynamikou trhu práce, nižší nezaměstnaností a rychlejším růstem mezd.

Situace není pro české ženy příliš příznivá ani pokud jde o srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie. Podle posledních dat Eurostatu je v Evropské unii průměrný rozdíl mezi hrubým hodinovým výdělkem muže a ženy 13 %. České ženy však mají hodinové mzdy podle dat Eurostatu v průměru o 16,4 % nižší než muži. V porovnání s ostatními státy EU je tak ČR na 16. místě. Nejlépe je na tom Lucembursko, kde je průměrný rozdíl pouhých 0,7 % v neprospěch žen. Největší rozdíly jsou naopak zaznamenávány v Lotyšsku a Estonsku (22,3 % resp. 22,1 %) s tím, že Litva je na průměru EU, tj. přesně 13 %.

Srovnání nejnižších a nejvyšších hodnot GPG v EU (%)

	2015	2020
Lucembursko	4,7	0,7
Rumunsko	5,6	2,4
Slovinsko	8,2	3,1
Itálie	5,5	4,2
EU	15,8	13
ČR	22,5	16,4
Německo	21,8	18,3
Rakousko	21,8	18,9
Estonsko	26,7	21,1
Lotyšsko	18,4	22,3

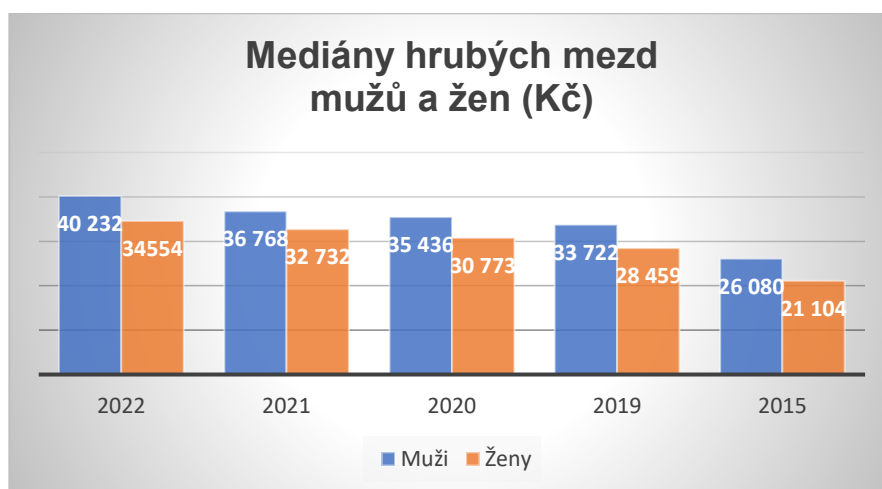
Zdroj: EUROSTAT, data k 8.6.2022

Mediány hrubých mezd – muži a ženy

(Kč, rozdíl = mzda žen jako % mezd mužů)

	Muži	Ženy	Rozdíl
2022	40 232	34 554	85,9
2021	36 768	31 732	83,3
2020	35 436	30 773	86,8
2019	33 722	28 459	84,4
2015	26 080	21 104	80,9

Zdroj: statistiky ČSÚ

Zdroj: statistiky ČSÚ, graf AMSP ČR

Porovnání mediánů hrubých mezd mužů a žen v národním hospodářství svědčí o setrvalém trendu nižších mezd žen, i když se rozdíl v delším období velmi mírně zmenšil. V delším časovém horizontu je tento trend jasně potvrzen údaji za rok 2007 (79,7 %) a rok 2010 (81,6 %). Za rok 2022 činil rozdíl mediánů hrubých mezd mužů a žen 5 678 Kč, tzn., že ženy měly medián mezd na úrovni 85,9 % mediánu mužů. Nicméně ze srovnání se situací v ostatních zemích EU vyplývá, že má ČR v tomto ohledu ještě stále co dohánět.

V. Zaměstnanci v rodinných podnicích

(dle průzkumu agentury IPSOS pro AMSP ČR)

Zaměstnanecká situace v rodinných podnicích, které jsou nejčastěji mikro a malými podniky, se prakticky nijak neliší od situace ve všech ostatních podnicích. Rodinné podniky jsou jádrem velké skupiny malých a středních podniků, které představují cca 99 % všech podniků v ČR.

Aktuální situaci v těchto podnicích potvrdil unikátní průzkum agentury IPSOS zpracovaný pro AMSP ČR.

Rodinné podniky čelí obdobným ekonomickým výzvám jako ostatní podniky, a proto tento specifický průzkum charakterizuje většinovou situaci v české podnikatelské sféře. Na druhé straně průzkum prokázal, že rodinné podniky se i přes všechny problémy dívají na hospodářský vývoj i na vývoj vlastního podniku pozitivně, s mírným optimismem.

Téměř polovina rodinných podniků se potýká s nedostatkem pracovníků a při hledání nových pracovníků čelí dvěma hlavními problémům – nedostatek kvalifikovaných pracovníků a vysoké mzdové nároky. Podniky se snaží nalézt a udržet pracovníky kombinací řady opatření – zvyšování mezd, nástupní bonusy, flexibilní pracovní doba, odborné vzdělávání, dodatečná dovolená, snížení požadavku na odbornou kvalifikaci, příspěvky na stravování, služební mobil, notebook či auto apod. Přes tato opatření mají podniky problémy zaměstnance udržet – v této situaci se potýkají s určitou nespolehlivostí zaměstnanců, jejich nízkou kvalifikací a zvyšujícími se nároky na mzdy. Největší nedostatek pracovníků je v případě řemeslníků, opravářů, technických pracovníků, specialistů a obsluh strojů a zařízení včetně montérů a tato situace se dlouhodobě nelepší. Z průzkumu rovněž vyplynulo, že se v podnikové sféře mírně snižuje důležitost vzdělání a oproti tomu roste pro podnik význam praxe, flexibility a spolehlivosti pracovníka.

Složitě je rovněž získávání mladých pracovníků či absolventů škol. Spolupráci se školami či odbornými učilišti v zájmu získání absolventů se systematicky nevěnuje ani polovina rodinných podniků. Cca třetina rodinných podniků zaměstnává studenty, nicméně nemá pro ně žádné zvláštní benefity pro to, aby je získala jako budoucí zaměstnance. V tomto kontextu by většina rodinných podniků uvítala specifickou státní podporu pro zaměstnávání čerstvých absolventů.

Tři pětiny rodinných podniků nezaměstnávají zahraniční pracovníky kvůli obavám z přílišné administrativní náročnosti, jazykové bariéry, kvalifikačních problémů, či nutnosti poskytovat specifické dodatečné služby.

Většina rodinných podniků zaměstnává seniorní pracovníky 55+, ale nemá pro ně žádné specifické benefity. Tři čtvrtiny rodinných podniků nezaměstnávají osoby v důchodovém věku; podniky, které je zaměstnávají tak činí většinou formou dohod o pracovní činnosti či provedení práce. Názory podniků na zaměstnávání důchodců mají jak pozitivní, tak i nepříznivé aspekty – jsou zkušenější, spolehlivější, loajálnější, na druhé straně mají nižší produktivitu a někdy vytvářejí napětí na pracovišti.

VI. Shrnutí trendů

■ **Základní zjištění** z výše uvedených podkladů ohledně situace zaměstnanců v období 2019 – 2022 je, že přes všechny závažné ekonomické problémy způsobené pandemií Covid-19 v roce 2020 s dopady do roku 2021 a ruskou agresí v roce 2022, se ekonomická aktivita obyvatelstva a situace zaměstnanců zásadně nezměnila.

■ **Ekonomická aktivita obyvatelstva** – z obyvatel ČR starších 15 let (8 835 000) bylo koncem roku 2012 ekonomicky aktivních osob 5 311 500; z nich je nejvíce zaměstnanců (5 194 400), a ekonomicky neaktivních osob (3 523 300 – důchodci, studenti), nezaměstnaných bylo 117 400; zaměstnaných mužů bylo 2 885 800 a nezaměstnaných 54 300; zaměstnaných žen bylo 2 308 500 a nezaměstnaných 63 100; z 2 885 600 ekonomicky aktivních mužů bylo 2 323 900 zaměstnanců a 555 600 podnikatelů; ekonomicky aktivních žen bylo celkem 2 308 400 a 2 032 600 z nich bylo v zaměstnaneckém poměru a 259 600 žen podnikalo.

■ **Vývoj zaměstnanosti** – míry ekonomické aktivity se v posledních několika letech bez ohledu na vážné ekonomické problémy téměř nezměnily; za rok 2022 byla míra ekonomické aktivity 60,1 %, obecná míra nezaměstnanosti 2,2 % a míra zaměstnanosti 58,8 % (u mužů 66,7 % a žen 51,2 %);

- průměrné počty zaměstnanců v odvětvích národního hospodářství se ve srovnání let 2015 a 2022 zvýšily o 135 000 osob, ve srovnání let 2019 a 2021 se mírně snížily (z 4 067 000 na 4 004 000);

- v národním hospodářství početně absolutně převládají zaměstnanci nad podnikateli, nicméně tento poměr se v jednotlivých odvětvích i výrazně liší; nejvyšší podíl podnikatelů uvádí statistika u činností v oblasti nemovitostí (47 % podnikatelé a 53 % zaměstnanci), stavebnictví (42,2 % a 57,8 %), obdobný poměr je v odvětví profesní, vědecké a technické činnosti (40,5 % a 59,5 %), či v odvětví zemědělství, rybářství a lesnictví (25,6 % a 74,4 %), naopak nejnižší podíly podnikatelů jsou v odvětvích veřejné správy (0,4 %) a zásobování vodou a práce s odpady (1,8 %).

■ **Struktura zaměstnanosti** – vzdělanostní struktura zaměstnanosti stojí na většinovém zastoupení středoškoláků ve všech skupinách – zaměstnanci, podnikatelé i pracující na sebe (68 % mezi zaměstnanci, mezi zaměstnavateli 61 % a mezi pracujícími na sebe 69,9 %); vysokoškolské vzdělání má 27,3 % zaměstnanců, 35,3 % zaměstnavatelů a 27 % pracujících na sebe;

- vzdělanostní srovnání zaměstnaných a nezaměstnaných osob potvrzuje všeobecný význam vzdělání – pouze 4,1 % zaměstnaných má základní vzdělání, zatímco v případě nezaměstnaných má toto vzdělání 28,3 %, naopak vysokoškolské vzdělání má 27,4 % zaměstnaných osob, zatímco pouze 10,6 nezaměstnaných osob; v případě středoškolského vzdělání (s maturitou i bez ní) je situace vyrovnanější - zaměstnaní mají podíl 68,5 % a nezaměstnaní 61,1 %.

■ **Nezaměstnanost**

- ke konci roku 2022 byla v ČR obecná míra nezaměstnanosti 2,2 %, u mužů 1,8 % a u žen 2,7 %; nezaměstnaností jsou nejvíce postiženy kraje Moravskoslezský (4,1 %, muži 3,2 % a ženy 5,2 %), Karlovarský (3,8 %, muži 3,5 % a ženy 4,2 %) a Ústecký (3,1 %, muži 2,6 % a ženy 3,8 %);

- v ČR bylo ke konci roku 2022 evidováno na úřadech práce 271 803 nezaměstnaných osob a oproti tomu 288 647 volných pracovních míst; v řadě krajů však převažuje počet volných míst nad počtem nezaměstnaných (např. Praha 76 045 - 27 766, Středočeský kraj a Pardubický kraj – 57 350 - 31 177 a 15 695 - 10 005), v jiných krajích je situace ve vztahu nezaměstnaní - volná místa opačná (Moravskoslezský kraj 41 902 - 12 254, Ústecký kraj 34 740 - 12 700 či Jihomoravský kraj (34 740 - 12 700);

- z hlediska délky trvání nezaměstnanosti se největšímu podílu nezaměstnaných osob podařilo získat nové zaměstnání relativně v krátké době - do 3 měsíců (32,2 %) a mezi 3-6 měsíci (23,5 %) a 6-12 měsíci (29,5 %);

- k 31.12.2022 bylo na úřadech práce evidováno celkem 271 803 uchazečů o zaměstnání, z toho bylo 125 335 mužů a 145 468 žen.

■ **Pracovní úrazy a pracovní neschopnost**

- celkový počet pracovních úrazů se mezi roky 2015-2021 mírně snížil o 12 % (u mužů o 12 %, u žen o 10,5 %);

- celkový počet případů pracovní neschopnosti se na rozdíl od počtu pracovních úrazů výrazně zvýšil mezi roky 2019 a 2021 o 48 %, v případě mužů o 53 % a žen o 44 % (za období 2019-2022 dokonce 88 %, 83 % a 92 %); není zcela pravděpodobné, že by tak zásadní změna v tak krátkém časovém období stála pouze na zdravotních důvodech; jistý vliv na tento vývoj pravděpodobně mělo rovněž zrušení karenční doby od července 2019;

- celkový počet dnů pracovní neschopnosti se mezi roky 2019 – 2021 zvýšil v daleko menším rozsahu než počet případů pracovní neschopnosti - o 24 % (v případě mužů o 34,4 % a žen o 28 %);

- pro srovnání situace v jednotlivých krajích nejlépe slouží údaj nových případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců – rozdílly jsou velké; nejvyšší počet případů je v Libereckém kraji (72,86) a v Královéhradeckém kraji (67,77); nejméně takových případů je v Praze (43,62) a v Jihomoravském kraji (56,15).

■ **Mzdové otázky** - v období 2015, resp. 2019 – 2022 došlo k výraznému vzrůstu mezd v celém národním hospodářství o 50 %, resp. 16 %;

- z pohledu skupin zaměstnání mzdy v období 2019-2022 nejvíce vzrostly u pracovníků ve službách a prodeji (16,3 %) a u specialistů (13,7 %); nejnižší vzrůst mezd byl zaznamenán u skupin řemeslníci/opraváři (7,7 %) a úředníci (8,9 %); rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší procentní hodnotou je 8,6 %;

- z pohledu odvětví národního hospodářství jsou rozdíly v procentech růstu mezd v tomtéž období větší než z pohledu skupin zaměstnání; rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší procentní hodnotou je 14,8 %; nejnižší hodnota růstu byla v odvětví veřejné zprávy (o 10 %), kulturní, rekreační a zábavné činnosti (o 12,4 %) a ubytování, stravování a pohostinství (o 13,3 %); naopak největší růst mezd zaznamenala odvětví administrativních a podpůrných činností o 25,3 %, výroby a rozvodu elektřiny, plynu a tepla o 20,7 % a odvětví informačních a komunikačních činností o 20,5 %;
- neustále přetrvávají rozdíly mezi mzdami mužů a žen; v roce 2022 byl medián měsíčních mezd mužů 40 232 Kč a žen 34 554 Kč, což je 85,9 % oproti mediánu mužů; rozdíl se v průběhu let mírně snižoval, nicméně řešení je stále dlouhodobou záležitostí; ze srovnání s ostatními zeměmi EU vyplývá, že je ČR v tomto ohledu mírně pod průměrem EU-27 (EU 13 % a ČR 16,3 %).